Ч. 102.[101] Неділя 6 (19) мая 1901. Рік XI.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостствах на провінциї:

на цїлий рік К.	4·80
на пів року „	2·40
на чверть року „	1·20
місячно . . „	—·40

Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:

на цїлий рік К.	10·80
на пів року „	5·40
на чверть року „	2·70
місячно . . „	—·90

Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(З буджетової комісиї. — Скандальна історія в Білгороді. — Нова нота Туреччини в справі почтового спору).

Комісия буджетова радила вчера в присутности президента міністрів дра Кербера і міністра скарбу над буджетовою провізориєю. П. Страньский іменем Чехів заявив, що парід чеський не переболів ще наглого і неподіваного знесеня языкових розпоряджень. Тому посли его сторонництва не можуть мати до правительства довірия і будуть голосувати против буджетової провізориї. Німці заявили ся за буджетовою провізориєю, а Словінці против. Президент міністрів др. Кербер виголосив відтак довшу промову і обговорював відносини Чехів до правительства та жалував, що чеські заступники займають становище, котре спинить хід всіх пожиточних справ в державі. Однако мимо того, що ухваленє буджету уважає ся загальпо за вотум довіря для правительства, то сим разом кабінет уважає признанє буджетової провізориї лише справою економічною, бо справи політичні задля ріжних обставин, мусів полишити. Але вже в найблизшім часі прийде хвиля, коли правительство виступить перед палату в предложенями на полагодженє питаня національного. Відтак по короткій ще дискусиї, в котрій між иншими пос. Барвіньский заявив ся за буджетом, а пос. Романчук против, замкнено дискусию, а на внесенє пос. Менґера комісия ухвалила буджетову провізорию.

Як звістно, вже перед кількома місяцями оголошено в Сербії урядово, що в недовгім часі надіє ся королівска пара приходу на сьвіт наслідника престола. Тимчасом тепер показує ся, що та вість була фальшива і що королева Драга не була взагалі вагітна. О тій незвичайній справі доносять заграничні часописи: Перед недавним часом звернено увагу царя на то, що королева Драга обманила короля Александра. З тої причини цар велів професорови ґінекольоґії в университеті московскім дрови Стеґіреву, аби поїхав до Білгорода і лично справу розслідив. Стеґірев оглянувши королеву, заявив, що она цілком не єсть вагітна. То само сказав він і королеви Александрови, але той не хотів вірити, а попросив професора, аби ще кілька днів задержав ся. Стеґірев зложив ще справозданє о тій справі российскому послови Чарікову і посол доніс о тім до Петербурга. Стеґірев мав також суперечку з француским лікарем Колєтом, знакомим королевої ще з часів, як она була двірскою дамою королевої Наталії. Колєт іменно обставав при тім, що королева вагітна. Почувши то Стеґірев рішучо заявив, що не буде довше приглядати ся тій обманчій роботі і доніс о тім в другім мемориялі цареви. Супротив тих фактів оголошено цілу справу урядово. Тіло дипльоматичне одержало в дорозі урядовій повідомленє о дійстнім стані річи. Ґадають загально, що супротив того король зажадає розводу, а відтак постарає ся, щоби скупщина ухвалила виданє Драги з Сербії. Деякі говорять навіть, що король зрече ся престола. — З сербскої сторони подають урядово, що Колє помилив ся вправді в своїй диаґнозі, але всі познаки у королевої вказували дійстно на то, що она вагітна, лише що пізнійше вагітність могла бути перервана. — Росийскі лікарі і др. Колє вже відїхали з Білгорода, а завізвано ще з Відня дра Вертгайма і дра Кантакузена з Букарешту.

Вчера розіслало турецке правительство в справі почтового спору амбасадорам нову ноту. Порта оправдує своє поступованє супротив чужих почт надужитями на шкоду турецкого цлового уряду. Річну шкоду, викликану імпортом предметів, особливо дорогоцінностий, без оплаченя цла, при помочи чужих почт, правительство обчислило на 300.000 фунтів. Тою дорогою приходило також оружиє, котре в Туреччині взагалі заборонене. Туреччина не домагає ся знесеня чужих почт, хоч їх істнованє не оперте на якім міжнароднім договорі. Туреччина домагає ся лише, аби сортованє посилок відбуло ся в присутности турецких урядників, і аби доручуванє листів полишено турецким листоносам. Порта жалує, що першу ноту зле зрозуміли і числить на поміч амбасадорів в справі скорого закінченя спору. Як бачимо, турецке правительство хоче в мирний спосіб полагодити справу, і аби не дразнити держав, вже відступає від свого жаданя знесеня чужих почт в Туреччині. Хоч се жаданє цілком оправдане, сумніваємо ся, чи держави відступлять від дотеперішної своєї практики.

---

3)

ПЛАНЕТИ СОНІЧНОГО СЬВІТА.

(Написав К. Вербенко.)

II.

Число планет і їх поділ. — Дорога планет і їх рух по тій дорозї. — Планетна система Птолемея і система Коперніка. — Планета Меркур і догадочні планети межи Меркуром а сонцем. — Планета Венера.

(Дальше).

Венера і Марс, то найблизші сусіди землї, і длятого мимо волї насувають здогад, що відносини на тих обох планетах мусять бути, коли вже не такі самі, то дуже подібні як у нас на землї. Звідси то й взяла ся охота учених розслідити конче обі сї планети, і о скілько можна, довідати ся, яка єсть природа тих планет. Нинї то значно лекше як було колись. Коли Венера підійде до нашої землї на 40 міліонів кільометрів близше, то єї промір видимо тогди так великим, як трийцята часть того проміру місяця, який представляє ся нашим очам. Коли вже возьмемо до помочи дальновид, що побільшає трийцять разів, то Венера представить ся нам тогди так великою, як звичайно видимо місяць. Дальновид, що побільшає триста разів, покаже нам Венеру десять разів так великою як місяць, а дальновид з 600-кратним побільшенєм, покаже єї двайцять разів більшою як місяць. Здавалось би, що то вже досить значні побільшеня, і що на тій планеті можемо тогди добачити вже не одну цікаву і незнану для нас річ. Тимчасом так не єсть, бо Венеру дуже трудно добачити в догіднім місци. Коли она підійде найблизше до землї, то завсїгди тогди, коли стане межи землею а сонцем, а тогди видимо лиш єї темну сторону, і не можемо нїчого на нїй добачити. Венера показує дальше такі самі зміни або фази, як наш місяць; отже коли она підходить близше до нас, то стає що правда на око більша, але за то осьвітлена єї часть стає що раз вузша, і знов не можемо добре єї оглядати. Противно, коли она відходить від землї, то осьвітлена єї часть стає щораз більша, значить ся планета робить ся що раз більше кругла, але за то представляє ся нашим очам що раз меньше. Се все єсть причиною, що о Венері знаємо доси дуже мало.

О скілько доси дало ся дослїдити, то Венера має воздух що найменше так само густий як і на нашій землї. Після Флямаріона, єсть воздух на нїй навіть два рази а може й ще густїйший як наш, а з сего легко зрозуміти, що годі нам добачити як виглядає ся планета. Що на нїй мусить конче бути воздух, видко вже з того, що коли Венера представляє ся нам на небі яко тоненький серпок, то єго оба ріжки сягають далеко поза половину планети, з явище, котре дасть ся лиш тим пояснити, що сьвітло сонця яко сумерк відбиває ся ще далеко поза половиною планети у воздусі, бо прецї годі, щоби безпосередне сьвітло сонця переходило рівночасно аж далеко поза оба бігуни. Коли на Венері суть які люди, то они ще пізно в ночи (на тій стороні, що відвернена від сонця), мають завсїгди такий ясний сумерк, як ми лїтом з вечера і досьвіта; лиш далеко від обох бігунів і по самій середині, відверненій від сонця, буває правдива ніч.

Ще одна обставина переконує нас о тім, що на Венері єсть воздух. Коли Венера переходить попри якісь зьвізди, то они не щезають відразу на єї краю, — як то буває тогди коли місяць переходить попри зьвізду, котрий не має воздуха — лиш стають що раз меньше ясними, чим більше приходить до єї краю, значить ся, чим більше прислонює їх воздух планети. Коли Венера в 1882 р. переходила попри сонце, то добачено, що сьвітло обняло і той єї край, що ще був з боку від кружка сонця, а то чей могло бу було стати ся, як би на планеті не було воздуха, в котрім сьвітло сонця відбивало ся. При кількох таких переходах Венери через кружок сонця старав ся Ватзон обчислити висоту воздуха на Венері, і прийшов до того переконаня, що воздух на сїй планеті сягає в гору на яких 80 кільоме-

---

*) В попереднім фейлетонї на другій сторонї в другім стовпци в першім рядку з долини єсть хибно подане число: має бути **87** замість 75. (Час обігу Меркура довкола сонця а рівночасно і час его обороту довкола своєї оси виносить 87 днів або докладнїйше 87·969 або знов кругло 88 днів).

Новинки.

Львів дня 18 го мая 1901.

— **Є. Е. п. Намістник** гр. Лев Пініньский виїздить завтра до Перемишля на посьвящене лат. епископа Преосьв. Фішера. З тої причини завтра не буде п. Намістник уділяти авдиенций.

— **Новий посол.** При доповняючім виборі посла до державної ради з міста Відня зістав вибраний антисеміт др. Альойз Гайлїнґер 3522 голосами на 5715 голосуючих. Контркандидати одержали: поступовець Рехaньский 490 гол., німецкий народовець др. Урeіп 412 гол.. а социялїст Бруннер 263 голосів.

— **Новий консулят у Львові.** Gazeta handlowo-geograficzna доносить, що правительство Сполучених Держав північної Америки має намір утворити у Львові консулят.

— **З руского товариства педаґоґічного.** Попис музикально-вокальний в женьскім інститутї відбуде ся дня 28-го н. ст. червня о годині 6-ій вечером. — попис в женьскій школї виділовій ім. Шевченка дня 29-го н. ст. червня о годині 9-ій рано, — а загальні збори товариства також 29-го н. ст. червня о годині 3-ій по обідї. — Виділ складає сердечну подяку Вп. о. Андрієви Качалї за 50 корон для женьскої школи виділової і Вп. акад. Андруховичеви за книжки жертвовані для біблїотеки товариства.

— **З товариства ім. Котляревского у Львові.** Виділ товариства просить всїх членів лїтературної секциї і тих членів товариства, що мають охоту до неї належати, на засїдане, котре відбуде сяві второк дня 21 с. м. о $7^1/_2$ годині вечером в льокали товариства „Руска Бесїда“. — За Виділ: *Г. Огоновский*, голова: *С. Горук*, заст. секретаря.

— **Прогулька.** Товариство ґімнаст „Сокіл“ уряджує дня 23-го мая, в четвер (на Вознесене Христове) прогульку до Лисиниць „Бровар Грунда“. В програму забав входять також танцї при звуках войскової музики 80 п. п. Сподїємо ся, що земляки не залишать нагоди скористати з першої сегорічної рускої прогульки і возьмуть в нїй чисельну участь. Цїни вступу подасть ся в слїдуючім тиждни до відомости. — *Др. Гукевич*, голова. *Денис Кучика*, справник.

— **В Бережанах** розпочала ся будова дому для сестер Служебниць. Вдова по сьвященику, панї Гориновичева записала свою реальність в Бережанах вартости 15.000 зр. і 25.000 зр. готівки в користь Служебниць, вкладаючи на них обовязок удержувати десять селяньских дївчат, наміряючих ходити до школи, а в каплици, вибудованій при тім домі, відправляти річно 50 богослужень за упокій душі еї і еї мужа. Екзекутором сего запису есть п. Карачевский, секретар суду в Бережанах і він то наклонив паню Гориновичеву до того гуманного дїла. Преосьв. митрополит будучи недавно в Бережанах, відвідав старушку і висказав її подяку за еї жертву. Сими днями відбуло ся посьвячене угольного каменя під дім Служебниць.

— **Огнї.** Дня 15-го с. м. о 8-ій годині вечером вибух в Калуши грізний огонь при ул. Долиньскій; згоріло вісїм домів жидівских і одно забудоване належаче до нотаря Гроблевского, котре він доперва 14-го с. м. купив на публичній лїцитациї. Жиди були переважно обезпечені. При огни показав ся брак води, а сикавка наспіла майже в три чверти години по вибуху огню. Полїция міска ратувала дуже енерґічно, за що її належить ся признане. — У Верхни, калуского повіта, вибух огонь в стайни тамошного селянина Йосифа Луцева, знищив три хати і вісїм господарских будинків вартости до 8000 кор., а в огни погиб наробок Іван Луцїв, що спав в стайни.

— **Великий град** навістив дня 16 с. м. місто Любачів і знищив як в містї так і в околици всї засїви. Зерна граду доходили величини голубячого яйця. Жителї міста, котрі перед роком потерпіли від огню, а тепер від граду, так збіднїли, що вже ледви дихати можуть. В наслїдок пожежі в Олешичах, віддалених лиш о 7 кільометрів від Любачева, подорожіла тут вся пожива і одїж.

— **Карне заведенє** буде перенесене в недалекім часї зі Львова до Дрогобича, а в старім будинку вязницї у Львові буде поміщений суд.

— **Кару смерти** на робітнику Ванеку виконано нинї рано у Віднї. Як ми свого часу доносили, Ванек, зловлений на крадежи і утїкаючи, застрілив три особи, котрі хотїли его спіймати, покалїчив кількох полїциянтів, а у вязници наміряв задушити одного з дозорцїв.

Господарство, промисл, торговля, ґіґієна і вихованє.

Ради господарскі.

Огню стережіть ся, а по градовій тучи знайте як собі порадити.

— Градові шкоди в поли, коли град упаде ще вчасно в маю, можна направити в той спосіб, що сїє ся великий, дворядковий ячмінь, горох, кукурудзу на шульки або кукурудзу на зелену пашу (кіньский зуб); із саповиx ростин можна садити бараболю, іменно же ранну бараболю, а в теплїйших сторонах і де то корисно, цукрові бураки, в инших сторонах можна посадити брукву. Коли град буває в червни, то вибите поле можна обсіяти малим ячменем, ранною кукурудзою або гречкою, викою або кіньским зубом. В липни сїє ся вику на зелену пашу, а до половини сего місяця можна ще й тютюн садити. Іванове жито, яке тепер посїє ся, дасть в осени добру зелену пашу; також можна посїяти з ним шкарлатку на вчасну зелену пашу в слїдуючім роцї. Засїв по градї може значно зменшити шкоду, але треба борзо брати ся до роботи, а головна річ мати відповідне насїнє під рукою. Длятого в сторонах, де звичайно бувають часто градові тучі, повинен господар мати в запасї відповідне насїнє. Подрібно що до градових шкід треба собі ось що запамятати: В ярім збіжу град наробить менше шкоди, як би то здавало ся, бо оно по короткім часї пускає знов сильні пагінцї, скоро лиш земля добра. Озиме жито, котре висипало ся, треба переорати, бо оно пускає лиш слабі пагінцї, а пшениця скошена, пускає ще пагінцї, котрі дають половину зерна та й досить соломи. Дуже добре есть зрушити притовчене поле боронами і погноїти гноївкою. Коли впаде град саме перед цвитєм або підчас цвитя, то хиба лиш ярий ячмінь може ще по скошеню дати яке таке зерно. Коли же упаде град, коли вже збіже відцвило, то треба роздивити ся, чи могло би ще зерно доспіти, хоч стебла трохи поломані, в такім случаю можна би все-таки ще щось зібрати. Коли під збіже посїяна конюшина, то треба чим скорше скосити, бо тогди буде конюшина

трів, отже дивним дивом майже так само високо, як і воздух на земли. Наконець показало нам сьвітло Венери при помочи приладу, званого спектроскопом, що у воздусї Венери есть також богато водної пари.

В якійсь звязи з воздухом на Венері стоїть і то зявище, яке иноді видимо на сїй планетї, іменно на тій сторонї, що має нiч. Коли з Венери видимо осьвітлену лиш одну еї часть, котра представляє ся нам яко серпок, то иноді показує ся на неосьвітленій части якесь слабе синяве сьвітло так, що можемо попри серпку добачити цїлу планету. Що має значити то сьвітло і звідки оно бере ся? Зразу був здогад, що то якесь фосфоризуюче сьвітло, але найновійші розслїди навели на гадку, що то мабуть подібне сьвітло як то, котре показує ся у нас далеко на півночи а знане під назвою північної зорі. Сьвітло то показує ся мабуть у висших верствах воздуха на Венері, викликане там якоюсь силою електричною, котра, як здає ся, виходить від сонця. Длятого сьвітло то видимо найчастїйше тогди, коли на сонци проявляють ся сильнійші перевороти. А що наше полярне сьвітло або північна зоря стоїть так само в звязи з рухами на сонци, то виходило би з того, що тото якесь нїби фосфоризуюче сьвітло видко на Венері тогди, коли рівночасно і у нас полярне сьвітло виступає з більшою силою. Так було дїйстно в 1871 р. але в инших часах тої звязи не можна було добачити.

Тепер приходить найважнїйше питанє: як обертає ся Венера довкола своєї оси? Чи так як Меркур, значить ся, що есть завсїгди лиш одним боком звернена до сонця і день на сїй планетї так само великий як і рік, чи так як наша земля, раз за кільканайцять годин? Се питанє було довгі часи спорне і аж остаточно торік рішив его російский астроном Белопольский. Щоби можна пізнати, що якась планета обертає ся довкола своєї оси, треба щось такого на нїй видїти, що не зміняє свого місця. Такими знаками на планетах можуть бути якісь плями. На Венері таких плям не видко або бодай они суть так невиразні і непостійні, що по них годї пізнати якийсь рух планети. Добачувано, що правда, якісь плями на Венері, але так невиразні і так змінні, що годї було по нїй чогось здогадати ся. Ще найбільшу увагу звертали на себе якісь круглі плями які иноді добачувано на ріжках Венери, коли она сьвітила яко серпок на небі. Здогадувано ся, що то може якісь високі гори вкриті снїгами, або що то може на обох бігунах планети подібно як і у нас на земли лежать вічні леди і снїги. По них годї було пізнати, в якім часї обертає ся Венера довкола своєї оси. Остаточно по довгих розслїдах рішив був Скіяпареллї, що Венера обертає ся подібно як і Меркур лиш раз довкола оси в тім часї, в якім оббігає раз і довкола сонця, значить ся в 224 днях. Як би так дїйстно було, то годї би й погадати, що на сїй планетї могло би бути якесь житє, бо з одної сторони еї оберненої до сонця, була би вічно страшенна спека а в слїд за тим і посуха, а з другої знов, відверненої від сонця, страшенна вічна студїнь.

Поглядам Скіяпареллїго спротивили ся рішучо астрономи Нїстен і Трувльо а сей послїдний на основі 741 спостережень став таки уперто доказувати, що Венера обертає ся подібно як і земля майже в 24 годинах довкола своєї оси. Той его здогад потвердив остаточно Белопольский. Він за помочию спектроскопа вислїдив, що сьвітло Венери з того краю, який до нас обертає ся і з того, який від нас відвертає ся, показує рух планети, іменно еї оборот о пів кільометра на секунду, а з того обчислив, що Венера обертає ся в несповна 24 годин раз довкола своєї оси. Тим порішив він остаточно питанє, що так довго було предметом спору і показав, що сьвітло і темнота, тепло і студїнь зміняють ся на сїй планетї подібно як і у нас на земли. Як би Венера обертала ся довкола своєї оси лиш раз на свій рік, значить ся раз за час наших 224 днів, то обертала би ся тогди зі скоростию лиш двох метрів на секунду, а такого руху вже би спектроскоп не показав.

От і тілько всего, що знає ся о сїй планетї, найкрасшій із всїх зьвізд, котрій длятого і надано імя Венери. Ще хиба лиш для еї історії і для історії людскої гордости треба згадати про якийсь місяць Венери.

Був час, коли фаховим ученим привидїло ся, що Венера має ще місяць, а під конець вісїмнайцятого столїтя так кріпко вірено в то, що вже навіть добирано ему назву. Пруский король Фридрих II. хотїв конче, щоби сей місяць назвати по імени его приятеля, ученого Француза д'Алямберта (d'Alembert): але той рішучо тому спротивив ся і відповів королеви: „Я анї не такий дуже великий чоловік, щоби стати товаришем Венери на небі, анї не так молодий, щоби бути ним тут на земли: менї досить добре на тім становищи, яке займаю тут в долинї на сьвітї і не кортить мене дерти ся аж на небо“. — Так сказав скромний француский учений. Але скромних мало на сьвітї; зато далеко більше гордих, котрі радо хотїли би, щоби їх підношено аж під небеса. Вже у Римлян вивисшувано в той спосіб людий, іменно же цїсарів, але що римскі сенатори не знали ся на зьвіздах і не займали ся ними, а знов цїсарям римским не до смаку було лїзти між боги та дивити ся на ті памят-

тим борше рости. Горох і вика коли скошені, не ростуть вже, але по граді можуть они ще відновити ся, бо пускають бічні пагінці, котрі цвитуть і родять. Траву і пашу по граді найлїпше зараз скосити, щоби відтак друга косовиця була тим обильнїйша. Коли же остаточно треба поле переорати, то можна ще садити і сїяти всїлякі ростини, котрі можуть по части заступити пашу, дати солому і зерно. — А обезпечене від граду, градова асекурация? То також добра річ, бо лїпше щось взяти за шкоду, як нїчо; лиш лїквідация школи повинна відбувати ся як найскорше, бо в противнім случаю може господар подвійно утратити: змушений чекати на лїквідацию не зможе новим обсївом собі помагати і дістане менше відшкодоване, бо слїди правдивої шкоди можуть иноді затерти ся.

— Вплив ярини на здоровлє. Загально говорять, що шпінат робить дуже добрий вплив на нерви а так само молоде листє кульбаби (Taraxacum officin., Löwenzahn) коли єго їсти зеленим яко салату. Шпараґи чистять кров; селєра добра від ревматизму і нервового болю голови а томати (помідори) роблять добрий вплив на печінку. Морква кажуть, додає крови, салата і огірки холодять і додають апетиту. Чісник і цибуля спонукують більший вплив слини і соку жолудкового а тим причиняють ся до лїпшого травленя. Звістно загально, що всяке товсте і трудно стравне мясо приправлене з чісником єсть стравнїйше (н. пр. баранина, ковбаси, салями і т. п.) Редква, імено же сок з неї єсть добрий на жолудок а після загальної повірки помагає і на сухоти. Вся зелена ярина має в листю т. зв. зелень листну, через котру дістає ся до нашого тїла потрібне для крови зелізо.

— Ще кілька слів про годівлю кріликів. Віденьский годівельник кріликів, Альфред Руссо, котрий перед 29 роками заложив був в Ґрос-Енцерсдорф під Віднем годівельню кріликів на великі розміри і спровадив до неї 3000 кріликів з Нормандиї, а опісля до року збанкротував на тім інтересї, не дав ся тою неудачею відстрашити, лиш взяв ся знову до годівлї кріликів але вже на менші розміри і добре на тім виходить. І тут оправдав ся той досьвід, о котрім може кождий переконати ся, що лїпше мати малий дохід але заєдно і певно як забагати відразу великого і пускати ся на велике ризико. Отже той Руссо радить, що той, хто би хотів взяти ся до годівлї кріликів, повинен насамперед годувати їх лиш на то, щоби мати з них мясо на страву, а до того надають ся найлїпше бельґійскі велити і француські барани, що важать 5—7 кільо, а відтак віденьскі велити і сріблисті крілики, котрих кожі платять ся по 1 К. і дорожше. Щоби годівля удала ся, то треба до неї доброго материялу розплодового. Крілики розплодові продають віденьскі товариства годівлї кріликів: Österreich. Kaninchenzuchtverein in Wien XV Mariahilfer Gürtel 27; — Österr. Silberkaninchen-Züchter club, Wien XVIII, Gersthoferstrasse 86, а розплодові штуки у віцї 8—10 місяців і 4 кільо ваги платять ся по 6 К. 40 до 8 К. За молоденькі 4—6-місячні і ваги $2\frac{1}{2}$—$3\frac{1}{2}$ кільо платить ся по 4—6 К. Лиш треба виразно сказати що хоче ся мати крілики розплодові на заріз, а не спортові раси.

Переписка господарска.

Пасїчники від Комарна. На жаль, книжки Скаритки о пчільництві нема нї в рускій, нї в польскій мові, а Німець прецї пише для Німцїв, отже по нїмецки, а не буде писати по руски, анї по польски. Ми подаємо нїмецку лїтературу господарску длятого, що нашої краєвої іменно же у Русинів „дасть Біг“, а польска народна також дуже скупенька. Припускаємо, що межи нашими читателями може прецї хтось знайде ся, що уміє по нїмецки, і буде мати охоту купити собі якусь пожиточну книжку господарску та щось з неї научити ся.

Ант. Кв.: Щоби муравлї і хроби не нищили дерев овочевих, то треба їх пильно нищити. Само лиш ужитє якого средства не поможе, коли не будете безнастанно нищити всїлякі шкідники. На мурашки спробуйте слїдуючого способу: Намастїть досить широкий пасок грубого рапавого паперу крейдою і привяжіть єго в горі на пни; мурашки не можуть по крейдї перелїзти, а щоби не перелазили попід папір, то треба підложити під него клоча а відтак привязати. Також помагає саджа розроблена з льняним олїєм, котрою в однім місци треба пень довкола помастити. Також обвязує ся пнї пасками з паперу, помащеного липом Брумата. Крім того треба в цїлім городї і садї нищити хроби і муравлї.

ники і сьвятині, які їм ставляно, то лестиві двораки і сенатори придумали нову моду для своїх імператорів і стали їх пхати в календар. Так ухвалив був сенат римский, що місяцї липень і серпень, котрі звали ся „квінтіліс“ і „секстіліс“, мають називати ся Юлїй і Авґуст в честь двох перших імператорів. Назви ті остали ся й до нинї. Але лестиві двораки побоювали ся, що цїсар Авґуст погнїває ся на них за то, що єго місяць буде мати лиш 30 днів, як то було дійстно в місяци секстіліс, підчас коли місяць названий в честь Юлїя Цезаря мав 31, отже они зібрали ся на раду і ухвалили щоби від місяця лютого, котрий і так мав лиш 29 днів, відорвати один день і причепити єго до місяця Авґуста. В той спосіб стало ся, що місяцї липень і серпень мають і до нинїшного дня по 31 днів, а лютий мусів вдоволити ся 28 днями. В такий самий торжественний спосіб дістав місяць цьвітень (Aprilis) імя лютого Нерона, а місяць май імя це гіршого Клявдія. Цїсар Доміциян навіть не чекав на ухвалу свого рабского сенату, лиш таки сам охрестив місяць жовтень своїм іменем та загрозив карою смерти тому, хто би на будуче і на вічні часи не називав сей місяць инакше як лиш Доміцияном.

Та й славний Ґалїлей не видержав, щоби не заявити своєї почести пануючій за єго часів у Фльоренциї родинї Медічі в той спосіб, щоби єї примістити аж на небі; він назвав ті місяцї Юпітера, котрі був відкрив, Медіцейскими зьвіздами. Коли християньство було вже значно розширило ся, та і прийшло до власти, то зьвіздам надавано імена сьвятих. Чернець чина Авґустинів, Шілер понадавав був в роцї 1627 всім зьвіздам імена сьвятих. Найбільше під сим взглядом знайшло ся було місця на місяци. Славний посадник міста Ґданьска, Ґевель, котрий в 1647 р. видав був перші добрі карти місяця, понадавав був ріжним єго сторонам назви наших гір та країв і мор. Якийсь пізнїйший іспаньский астроном позмінював ті назви і понадав імена сьвятих: гори Апенїни на місяци назвав сьв. Михаїлом, Еґейске море з многими островами назвав сьв. Урсулею з 10.000 дївами, замість Етни поставив там слїпого Товію і т. д. Але то незадовго опісля не сподобало ся Річчіолїму і він знов повикидав імена сьвятих а на їх місце повставляв імена славних астрономів та инших учених, між котрими поставив і себе мабуть із скромности на найвисшім місци. В той спосіб мусїв сьв. Атаназий зробити місце Плятонови, сьв. Марґарита Птолемеєви, сьв. Антоній пустинник молодшому Плїнієви, а сьв. Ґеновефа Ґалїлеєви; лиш сьв. Катерину задержав Річчіолї, а то із особливої прихильности для якоїсь женщини тогож імени. Річчіолї мав щастє зі своїми назвами, бо многі з них лишили ся ще й до нинї на наших картах місяця.

Наконець треба ще й то згадати, що переходи Венери суть дуже важні для обчисленя віддалї сонця від землї. Не одному, що не має висшої науки може здавати ся, що то неможлива річ, щоби обчислити як далеко єсть сонце від нас віддалене. Обчисленє віддалї сонця від землї єсть важне не лиш длятого, щоби знати саму віддаль, але ще більше для того, що половина оси дороги землї служить астрономам за міру, котрою они вимірюють взагалї всї віддалї в просторі сьвітовім.

(Дальше буде).

Вісти господарскі, промислові і торговельні.

— **Про стан засївів в Борщівщинї** пишуть нам: В нашій околици і в цїлім повітї борщівскім озимина виглядає дуже красно як рідко коли; весняні роботи з причини непогоди сего року опізнили ся а мимо того до сеї пори всякі роботи в городах і на полях покінчили ся. Дерева овочеві уже розцвили ся а хотяй були приморозки і сильні зимні вітри, нїчого їм не пошкодило. Єсть отже надія, що сего року буде всїлякого овочу подостатком, особливо в Шупарцї, Єрмаківцї, Залїсю, Іваню пустім і инших селах, де теплота і земля деревам овочевим сприяє. Бувають роки, що в осени приїзджають купцї і бриками вивозять овочі а по найбільшій части сливки (до Тернополя, Бродів і инших околиць північної части краю нашого, де люди не кохають ся в садовинї).

— **Цїна збіжа** у Львові 17 мая: Пшениця 7·70 до 7·80; жито 6·50 до 6·70; овес 6·50 до 6·80; ячмінь пашний 5·40 до 5.50; ячмінь броварний 6·— до 6·20; ріпак 11·60 до 11·75; льнянка —·— до —·—; горох до вареня 7·75 до 12·—; вика 7·50 до —·—; бобик 6·— до 6·25; гречка —·— до 8·—; кукурудза стара 6·10 до 6·30; хміль за 56 кільо —·— до —·—; конюшина червона —·— до —·—; конюшина біла —·— до —·—; конюшина шведска —·— до —·—; тимотка —·— до —·—.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 18 мая. Відкритє делєґаций відбуде ся в понедїлок, о годинї 10-ій перед полуднем.

Берлин 18 мая. Як доносить дописуватель берлиньского Local-Anzeiger-a з Пекіну, ґраф Вальдерзе вже на другий місяць наміряє від'їхати з Хіни, і удасть ся насамперед до Японїї, де забавить кілька днів, а звідтам до Америки, і аж відтак до Нїмеччини.

Кольонїя 18 мая. Koeln. Ztg. доносить з Пекіну, що в Паотінфу вибухли розрухи. Та околиця стояла доси під сторожию француских войск, а по їх відходї віддана була Хінцям. Тепер вислано там перший баталїон всхідноазийского нїмецкого полку піхоти.

Дурбан 18 мая. Войскові власти анґлийскі в Натали заохочують Зулюсів, аби нападали на бурскі фарми і рабували їх. На протест до президента мінїстрів надійшла відповідь, що мінїстер потягнув войскові власти до відвічальности.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарні В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).